

Ávžžuhusat buoridit sámegirjjálašvuodagietti dili

Čielggadeames, Johanna Domokos, *A Writing Hand Reaches Further*, “Čálli giehta olla guhkás”: *Recommendations for the improvement of the Sámi literature field*, Culture for All Service 2018.

Ásahusaid huksen ja ovddideapmi lea guovddášrollas sámegirjjálašvuoda dorvvasteames ja ovddideames. Sámegirjjálašvuota fas nanne sámeservoša ja sápmelaš demokratiija. Lea dehálaš nannet sáme kultuvrra geavadagaid álbmotlaš ja davviriikkalaš dásiin, ja seammás dovddastit girjjálašvuoda mearkkašumi kultuvrralaš riggodagan.

Čuovvovaš ávžžuhusat sámegirjjálašvuodagietti dili buorideapmái badjánit čielggadeames mielde leahkki olbmuid vásáhusain, miellaguottuin ja govvádusain, girjjálašvuoda árvvoštallamiin (Sámiráđis, Sámedikkiin Norggas ja Ruotas) sihke akademalaš árvvoštallamiin sámegirjjálašvuoda buvttadeames ja girjerájusdoaimmas. Dáid ávžžuhusaid ulbmilin lea doaibmat neavvun gulahaladettiin Davviriikkaid ráđdehusaiguin, sámedikkiiguin, skuvllaiguin, Davviriikkaid ja sápmelaš girjjálašvuoda guovddážiiguin, ruhtadeddjiiguin, kultuvrralaš ásahusaiguin, čálliid ja jorgaleddjiid servviiguin, goasttideddjiiguin ja earáiguin, geat leat guovddássajádagas girjjálašvuoda giettis.

Ávžžuhusaid olaheapmi gáibida badjelmearalaš bušehta, mii gokčá ruđalaš dárbbuid iige dát ruhta leat oavvilduvvon válđojuvvot dálá sámeásahusaid bušehtas. Davviriikkaid ráđdehusaid galggašedje vuoruhit sámeásahusaid, go sáhka lea ruđalaš doarjagis ja formála njuolggadusain.

ÁVŽŽUHUSAT

- 1) Sámegirjjálašvuoda rolla nannen skuvlejumi buot dásiin**, omd. sámegirjjálašvuoda teavsttaid lasiheapmi Davviriikkaid eanetlogu ja sámemánáid oahppoplánaide.
- 2) Fállat eanet barggaid, mas giella lea guovddážiis sihke fállat sámečálliide eanet veahkkeruđaid barggaid almmuheapmái ja márkanfievrrideapmái.**
- 3) Ohcat odđalágan vugiid oazžut sámegirjjálašvuoda oidnosii sámeservoša siskko- ja olggobealde**, vugiiguin, dego almmuhit njukčamánu 23. beivvi (Áillohačča riegádanbeivvi dahje mannu eará symbolalaš beivvi, man sámegirjjálašvuoda olbmot ieža navdet mearkkašahttin) virggálaš ja álbmotlaš sámegirjjálašvuoda beivin buot Davviriikkain.

4) Nuorra olbmuid movttiidahttin sámegirjjálašvuoda lohkin ja čállin, mii seammás nanne nuorra olbmuid ja sámegirjjálašvuoda gaskavuoda. Erenomážit galggašii gidet fuobmášumi daidda nuorra sámiide, geat orrot sámeguovllu olggobealde. Omd. johtti busset, dáhpáhusat girjerádjosiin, čállid ja jorgaleddjiid turneat, kreatiiva čállin gurssat ja iešguđetlágan neahttaálgagat.

5) Riikkaidgaskasaš sámegirjjálašvuoda fievrridanásahusa vuodđudeapmi (dego Norla, FILI, Swedish Literature Exchange). Ásahus koordinerešii sámejorgalusaid, riikkaidgaskasaš gulahallama ja márkanfievrredeami, bovdehusaid festiválaide jna. Dákkár ásahus sáhtášii doaibmat maid diehtjuohkinguovddážin sámegirjjálašvuoda birra: girjjiid juogadeapmi ja dieđu fállan ođđa girjjiid birra Davviriikkain ja riikkaidgaskasaččat gulašedje ásahussii. Nu guhká, go dákkár ásahus ii gávdno, ferte sihkarastojuvvot, ahte álbmotlaš girjjálašvuoda fievrridanásahusat Norggas, Ruotas ja Suomas sistisdollet maid sámegirjjálašvuoda.

6) Sámegirjjálašvuoda guovddážiid nannen Davviriikkain

- a) Norgga ja Ruota sámegirjjálašvuoda guovddážiid stáđásmuhttin
- b) Sámegirjjálašvuoda guovddáža ásaheapmi Supmii

7) Girjjálašvuoda dáhpáhusaid vuodđudeapmi jeavddalaččat, deaivvademiid, gos sámegirječállit ja davviriikkalaš lohkkat sáhtášedje deaivvadit (omd. girjemeassuid ja álbmotlaš girjjálašvuoda festiválaid oktavuodain).

8) Sámegirjjálašvuoda jahkásaš gilvovhallamiid ordnen iešguđet kategoriijain:

- a) oanehis bargui man beare sámegillii (man beare šáŋŋeris)
- b) sámegillii jorgaleapmái dahje sámegielas jorgaleapmái mannu eará gillii
- c) nuorra čállide dahje/ja girjjiide, mat leat oaivvilduvvon nuorra lohkkiide

9) Sámegielaid ja sámegirjjálašvuoda digitála sajáiduvvama nannen omd. tekniikkalaš beaivádusat, applikašuvvnat, vloggat, e-girjjit, servviid ja ovttaskas čállid neahtasiiddut, bloggat.

10) Prentejuvvon bláđiid ja rabas neahttabláđiid nannen buot sámegielain.

11) Sámegirjjálašvuoda arkiivva vuodđudeapmi. Arkiiva livččii rabas ja doppe gávdnošedje girjjiid originálat ja jorgalusat. Arkiiva sísttisdoalašii álbmotárbevierromateriála, modernna girjjálašvuoda ja lyrihkka (maiddáii originála veršuvnnaid), teavsttaid dálá ortografiiain, historjjálaš jorgalusaid (danin go dat ledje dávjá guovtte gillii almmustahttojuvvon) ja dálá jorgalusaid (geahča inpirašuvdnan <http://www.balticsealibrary.info>).

12) Sámečálliid ja eará eamiálbmotčálliid gaskavuodaid nannen miehtá máilmmi.

13) Čohkkejuvnon sámeielat antologijaid almmuheapmi diktaduojis (luođis ráppemii), čáppagirjjálašvuodas (njálmamálaš muitalanárbevierus modernna fikšuvnna máidnasiidda), drámas (performatiiva, dráma teavsttat) ja sámegirjjálašvuodas sámegillii, muhto maiddáii davviriikalaš gielaide.

14) Sámečálliid, sámegirjjálašvuoda fágaolbmuid ja sin jorgaleddjiid jeavddalaš deaivvadeamiid ordnen.

15) Girjjálašvuoda almmuhemiid fállan sihke Davviriikkaid ja riikkaidgaskasaš sámegirjjálašvuoda fievrrideddjiide (omd. girjjálašvuoda áigečállagiidda, girjerádjosiidda, skuvllaide, girjjálašvuoda guovddážiidda Davviriikkain ja eará riikkain, universitehtaide, jorgaleddjiide). Girjjálašvuoda ovddideddjiid barggu nannen.

Olles čielggadeame sáhtta lohkat dáppe:

<https://multilingualmonth.org/publications/>

Lassedieđut:

Rita Paqvalén, jođiheaddji, Culture for All Service

rita.paqvalen@cultureforall.fi

Kulttuurikaikille
Kultur för alla
Culture for All